Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САХА ОЛОХ

Хаҥыат 1931 сыл алтыныы ыйтан тахсар.

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕЛУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 41 (5086) | 1978 сыл. Муус устар 6 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 2 харчы

ТАБААРЫС Л. И. БРЕЖНЕВ АЙАННААҺЫНА

Муус устар 3 күнүгэр ССКП КК Генеральнай секретара, СССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ Л. И. Брежнев Читаҕа кэлэр. Вокзалга кинини уобалас салайаччылара, куорат үлэһитэрин представителлэрэ эҕэрдэлэстилэр.

Таб. Л. И. Брежнев Забайкальскай байыаннай уокурук командованиетын кытары көрсүстэ уонна кинилиин уокурук сэриилэрин бойобуой уонна политическай бэлэмнэрин туругун сорох боппуруостарын дьүүллэстэ. Дьүүллэһиигэ ССКП КК Политбюротун чилиэнэ, СССР Оборонатын министрэ Д. Ф. Устинов кыттыыны ылла.

Итэ күн Леонид Ильич Брежнев Чита чуҥаһытар Песчанкаҕа баар байыаннай подразделениеларга сырытта, онно 1935—1936 сылларга кини танковай часка бэйэтин байыаннай сулууспатыгар сыҕаалаабыта.

Л. И. Брежнев уоратын материальнай баазатын, бойобуой албан аат музейын көрдө, чаас подразделениеларыттан биирдэстэрин политзанятиетыгар сырытта.

x x x

Байкал-Амур магистралын тутаччыларга муус устар 4 күнэ улахан бырааһынныгынан буолла. Амурскай уобаласка БАМ-тан чугас баар Сковородино станциялаҕа Леонид Ильич Брежневи кытары көрсүһэ комсомолецтар—БАМ кинин учаастагын бастыҥ тутаччыларын этэрээтэ калла. Кинилэр ортолоругар комсомол XVII съезһиттэн быһа кэлбит тутуу бастакы кытталаахтара бааллар. Кинилэри кытары магистралы тутуута саҥардыыттан үлэлиир ыччаттар эмиэ кэлсибиттэр.

Уолаттар уонна кыргыттар Леонид Ильичи итинник уонна истиҥник көрүстүлэр. Кинилэр Л. И. Брежневка уобалас территориятыгар 1600 километрга субуллар тимир суол трассатын тутууга бэйэлэрэ туох оҥорбуттарын туһунан кэпсээтилэр. Комсомольскай-ыччат этэрээттэрэ үрдүк таҥнарыахтык үлэлиилэр, болдьоҥолорун, туох ханнык цифраны, толоруллар үлэ хаачыстыбатыгар туһаайыллар. Кинилэр пятилетка үс сылын сорудахтарын ССРС Конституцията ылыллыбыта биир сыла туолуутугар толорон тиийэр иһин куоталаһаллар.

Көрсүһүүгэ тыл этэригэр табаарыс Л. И. Брежнев партия Кини Комитета БАМ тутаччыларын туһугар сүгэн ыаҕаммыытын ууратын, тутаччылар үлэлэрин итиэннэ олохторун-дьаһахтарын чинчитиигэ эйэҕэс оҥорорун тоҕоолоон бэлиэтээтэ. Кини ыччаттар үтүө түскүллэрэ үлэлэриттэр саҥа кэлэйдэхтэрэ баҕарда.

Эдэр тутаччылар Леонид Ильичка итии, иҥ сүрэхтэн этиллибит алгыс тылларын иһин махтаммыттар. Бу көрсүһүү, диэтилэр кинилэр, биэнсиэстэрэ саҥа дьыалаларга ере күүрдүөҕэ.

ССТА.

ТЫЛЫНАН АГИТАЦИЯ

«ССКП XXV съезһин ууруахтарын олохха киллэриигэ тылынан политическай агитация оруолун үрдэтэр туһунан» ССКП Кини Комитетын Уураахынан сахалтарын тылынан агитация формаларын уонна ньымаларын өйдытыыга, кини иҥ хоһоонун диринэтиигэ пайтийнай тэриллэлэр былаанныах үлэни ыыталлар.

Лекционнай пропаганданы тэрийиигэ «Знание» общество Хонтоҕотоорду, ХатылыыаҺы, ОдьулуунаҺы, МугудайдаҺы маҥнайгы суйуох тэриллэлэрэ былаанныахтык үлэлииллэр. Бу үлэҕэ, үгэс курдук, ый ахсын ыытыллар уонсай биир лекционнай күн подьуустэаҕа кохүнэ.

Нэһилиэннэ барыы аранатын хабан, кинилэр уратыларын учуоттаан идейнай-политическай, үлэҕэ уонна сиэргэ-майгыга иитиигэ дьон олорор сиринэн үлэ олус табыгастаах. Агитэоналарыттан үлэни тэрийиигэ Мугудай, Бахсы, оройуон кинин 3 №-дээх кинн агитпунктара уутуннаахтык үлэлииллэр.

СоторутаҺыта ССКП райкомун бюрота тылынан политическай агитацияны туһунан ССКП КК ууруаҺын олохха киллэриигэ сибээстээн дьон олорор сиринэн агитационнай-массабай үлэни тэрийиигэ Карл Маркс аатынан совхоз кинн аппаратынааҺы, ОдьулуунаҺы цехобой итиэннэ 13 №-дээх профтехучилище партийнай тэриллэлэрин секретарларын отчуоттарын иҥнитэ. Бюро, сорох агитэоналарга үлэ былаанныахтык тэриллэрин, биирдиилээн коллективтар айар отчуоттарын жчим практикаларын бэлиэтээн туран, дьон олорор сиринэн иитэр үлэ дьиҥ кэдьуустэахтик ыытылларын өйдөтө партийнай тэриллэлэр ситиһииликтэрин ыйда. Нэһилиэккэ бу үлэни пайылаһыы тахсыбыт. Идейнайитэр үлэ маныаха туһаанныах бөҕөнүруостара сэдэхтик дьүүллэһиллибиттэр. Кини агитпунктаах үлэтигэр күннэтэ кэмэ тэриллибэтэх. Олорор сиринэн иитэр үлэ хабар эйгэтэ кыараҕас. Үгүс агитэоналар эрдэ-дэхси үлэлэбэттэр, көрдөрөн агитация мөлтөхтүк тэриллибит.

Идейнай-политическай, үлэҕэ уонна сиэргэ-майгыга иитиини бүтүннүүтүн кэлимник ылан күүскэ туруорбуттарын түмүгэр дьон үлэҕэ сыһыанын туһугар, политическай активность үрдэтиигэ, общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ Мэҥэ-Хаҥалас оройуонун Дьааныы нэһилиэгэр ыытыллыбыт үлэ опытын кэлэнник тэнитии эрэйиллэр. Бөҕүөлэги туһугар сиэрдэ сахсылар, бастыҥ общественнай бэрэдэктээх, үрдүк культуралаах бөҕүөлэк иһин улахан куоллар ыытыллыарын сир аайы кэлэнник өйдөтүохха, практическай дьаһаллары олохтуохха. Бу хамсаһыыны Чурапчы сельсэй Советын Севернайдаҕы уокурутун, интернат-оскуола Новгородовтаабы агитэонатын олохтоохторун ыытыллара болдьомто кинилиэн туруорулларын хаҥыс сэҥээрилиннэ, айбулу ылыллыарын тэрийии ураты суолталаах.

Ханнык баҕарар тэрийэр үлэ курдук, итэр үлэ сыдьаанньалаах, дьоҥҥо тиийимтиэ буолуута тэрэҺиннэн, быһаччы эйгэлээх дьоннортон, биһиги активистарбыттан, кинилэр төһө бэлэмнээхтэриттэн, дьоҕурдаахтарыттан тутулуктаах. Ол иһин идеологическай кадрдары үөрэтиигэ, бэлэмнээһиҥҥэ ураты болдьомто уурулуохтаах. Агитатордары, политинформатордары, лектордары, агитколлективтар салайаччыларын теоретическай оттунан бэлэмнээһин — партийнай тэриллэлэр ытык иэстэрэ.

Дойду иҥ олорор уонна аан дойдуга тахсар событиелары, партия политикатын, кини норуот иитиигэр туруорар соруктарын быһааран биэрии, партийнай тыл күүһүнэн, тус бэйэ үлэтинэн уонна сиэр-майгы оттунан үтүө холобурунан дьоннө сабыдыалаах, кинилэр коммунистическай өйдөрүн-санааларын, гражданскай активностарын сайыннарыы тылынан агитация хас биирдии активныыттан ирдэнэр.

Идеологическай үлэ активистара тылынан агитация средстэоларын кэлэнник туттан, үлэһиттэр политическай уонна үлэҕэ активностарын өссө үрдүктүк өрө көтөрөн, кинилэр коммунистическай сознательностарын үрдэтэн пятилетка ударнай сылын соруктарын толоруута уонна аҺара толоруута бөрө акылаатыы уурар аналлаахтар.

Олох-дьаһах комбинатын инстэнньэлэ Раиса Гавриловна Чеполова- ыйдаах былааннарын курдук балтараалыы бүк толорор. Кини өлөйөллар бородуукпутун хаачыстыбатын кичэйэр. Маны таҥынан инстэнньэ мандыр уонна хаҥнаах суол идэтигэр үөрэр ыччаттары үөрүйэр. Биэнсиэ кинитэн итэ идэ кистэлэҥин баҺылыырга үөрэнэр.

СИЭМОККА: Р. Г. Чеполова үлэтин пэчигэр.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотота.

УДАРНАЙ ҮЛЭ СЫЛЫН ВАХТАҦА

Астык төлөҥүтүү

Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтаабы отделениетыгар Евдокия Даниловна Николаева суоскүһүүтүнэн үлэлэбитэ 20-ча сыл буолла.

Кини пятилетка үһүс, ударнай сылын ыытыгар 45 бороскуну көрөн-хаҺайан туруорар. Аҕыстыйыга хас биирдии бороскутун 25-тин кг төлөҥүтүн. Евдокия Даниловна ыстык устата бороскуларга 120—130 сг эбэлиилэрин ситиҺиэҕэ.

Е. МАСАЕВ.

ХАДААР. Эрэлик Эристиин аатынан совхоз «Юбилейнай» комсомольскай-ыччат фермата коллектива хас биирдии ыаҺтан үүтү ыаҺыы бастаҥа кыарталлаабы сорудаҕын 606 кг-ҕа тиэрдэн былаанын икки бүтэн чуҥаһыыр куоҺарда. Ферма старшайа А. Т. Кузьминаҕа сыһыарыллыбыт ыаҺтартан

ОРОЙУОНҤА БАСТЫҤ

ортотуван 1335-тин кг үүнү ылан ылыллыннА, оттон комсомол уобаластаабы комитетын чилиэнэ Елена Григорьева 768-тыы кг-мы ылта.

А. ГОТОВЦЕВА.

АҔЫО ЫЙДААХ БААР!

Карл Маркс аатынан совхоз ОдьулуунаҺы отделениетыгар Е. Х. Дьячковская ыстык ыйдарыгар хас биирдии бороскутун 100 кг уотарга туруоруммут соругун алта ый түмүгүнэн 117 кг-нан толордо. Оттон У. Д. Лаврова 109,4 кг привеҺи ылла.

Үүт ыаҺыыгар бастыҥ көрдөрүүлэриэн Кулаадыма комсомольскай-ыччат ферма коллектива буолла. Старшайдара Х. С. Дьячковская биирдии фуражнай ыаҺтан аҕыс ыйдаабы үүт ыаҺыыны былаанын 92 кг-нан куоҺарда. Маныыксыттар Д. Е. Лобанов, Л. К. Колесова ыыммыт сорудахтарын эмиэ аҺары толоруттулар.

Отделение бастыҥ суоскүһүттэрэ эбэлэтэлистабаларын болдьоҕун иннинэ аҺара толоон баран, ыстык хаалбыт күннэригэр бу тэтимнэрин чинэтэргэ, өссө үрдүк кирбиилэри ылларга дьулуһаллар.

М. ОКОНЕШНИКОВ.

НАҦАРААДАНАН!

Үлэһиттэри коммунистическай иитиигэ активнай үлэтин иһин Мугудайдаабы сельсэй Культура дьиэтин директора **Скрябин Гаврил Егорович** Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланна.

Оройуон байыаннай комиссарын БИРИКЭЭҺЭ

1978 с. муус устар 3 күнэ № 75 Чурапчы с.

САХА АССР ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУН ГРАЖДАННАРЫН ДЬИҤНЭЭХ БАЙЫАННАЙ СУЛУУСПАҦА ЫҤЫРАР ТУҺУНАН

«Бары бүттүүн воинскай эбээһинэс туһунан» СССР Сокуонугар, СССР Оборонатын министрин 1978 сыл кулун тутар 28 күнүнээҕи 92 №-дээх уонна Саха АССР байыаннай комиссарын 1978 сыл кулун тутар 31 күнүнээҕи 70 №-дээх бириказастэриигэр олоҕуран, **биринээстиибин:**

1. Чурапчы оройуонун территориятыгар дьиҥнээх байыаннай сулууспаҕа уочараттаах саастаах ыҥырыллыы ыытарга.

2. Ыҥырыы учаастагар ыҥырыы күнүгэр 18 саастарын туолар, оҥу тэҥэ ыҥырыыттан уһатыллыбыт болдьохторо бүппүт эбэтэр араас бириччиилэриннэн дьиҥнээх байыаннай сулууспаҕа урут ыҥырыллыбатах гражданнар кэлиэхтээхтэр.

3. Дьиҥнээх байыаннай сулууспаҕа ыҥырыллар барыы гражданнар байыаннай комиссар бириказаҺыгар ыйыллыбыт болдьохторго ыҥырыы учаастагар хойутаҺына суох кэлэр эбээһинэстээхтэр. Бастайаннай олорор сирдэриттэн быстах бириэмэҕэ барбыт призывниктар байыаннай комиссариатка кэлэ охсуохтаахтар.

4. «Бары бүттүүн воинскай эбээһинэс туһунан» Сокуонунан олоҕуран предприятиелар, учреждениелар, тэриллэлэр, совхоздар уонна үөрэх заведениеларын салайаччылара призывниктары ыҥырыллар кэмнэригэр үлэлэриттэн (үөрэхтэриттэн) боехолуур, командировкаҕа барбыттары төттөрү ыҥырар уонна кинилэр ыҥырыы учаастагар бириэмэтигэр кэлиилэрин хаалчыйар эбээһинэстээхтэр.

5. Ыҥырыыны 1978 сыл муус устар 10 күнүттэн 14 күнүгэр диэри ыытарга. Ханнык эмэ бириччиилээх бэбиэскэни ылбатахтар ыҥырыы учаастагар 1978 сыл муус устар 13 күнүгэр сарсыарда 9 часка кэлиэхтээхтэр.

Оройуон байыаннай комиссара майор В. ЛАПТЕВ.

Партийнай үлэҕэ ленинскэй стиль

Урут иннинээриллибитин курдук, ССКП райкома соторутаабыта партийнай үлэ ленинскэй стилигэр научнай-практическай конференцияны ыыппыта. Конференцияҕа «Партийнай үлэ ленинскэй стилин туһунан» ССКП райкомун бастакы секретара И. П. Листиков дакылаата, «Политическай уонна хаһаайыстыбаннай үлэлэри табатык дьүөрэлээһин — партийнай салалта дьоһуннаах принцибэ» диэн темаҕа ССКП райкомун иккис секретара М. Е. Пермяков хос дакылаата истиллибиттэрэ.

Коммунистическай тутуу кэмэйэ улаатан уонна быһаарыллар соруктара уустугуран иннилэрэ общественнай олоҕу салайыыга партийнай салалта таһымын мэлдьи үрдэтэри модьуйар.

Онон сибээстээн конференцияҕа партийнай үлэ опытын, үлэ стилин боппуруостарыгар санааны атастаһыы кэпсиллибитэ.

Маҥтан аллараа ол кэпсэтиилэртэн бэлэхэттибит.

М. С. ОКОНЕШНИКОВ, Карл Маркс аатынан совхоз партномун секретара

Үлэ капитальнай боппуруостарын быһаарыыга сүрүн звенону талан ылыы ураты суолталаах. Холобур, биһиги ааспыт сылга ыччат суоһуну төлөһүтүү боппуруоһун чопчулаан туруорбуппут. Болуҥурдар бороскулары кыстыыка төлөһүтүүгэ ыытыллыы таһааран ити үлэни көҥүлэччилэриннэн буолбуттара. Суоһуну уотуу кодьуһуун үрдэтиигэ кыһыны быһа уотан баран сааһын быһа түһэрии охсуулуу онорор. Онон быйылгыттан саҕалаан суоһуну быһа түһэрбэкэ эрэ госудаарствоҕа атыылааһыны тэриллэргэ быһаардыбыт.

Үүтү ыаһын үс сыллаах сорудаҕын ССРС Конституцията ылыллыбыта биир сыла туолуутугар, кыстык сорудахтарын ЫБСЛКС XVIII съезда аһыллар күнүгэр толорорго соруктанабыт. Сүөһү конньуҥэн өлүүгүн аччатарга бартээхэй оҥаллыыллар. Итиэри бириэмэтигэр дьоҥҥо киэҥник ойдотуу—партийнай үлэһиттэр кэскилэ.

Совхоз кадрдары үөрэтэриигэ ураты болҕомтону уурар. Аҥардас быыла бэйэбит үөрэттэрбит икки үрдүк, алта орто үөрэхтээх специалистарбыт кэлиэхтэрэ. Орто оскуолалар совхоз производствотыгар үлэлиигэ дьоҕурдаах ыччаттары иитэн таһаараллырыгар сорун туруорулунна.

Идеологическай үлэ кадрдарын саас сүүмэрдээһин кинилэр сайыннары өттүгэр бэлэмнэнэллэригэр, күүһүүн үлэлэрин сөптөөхтүн саҕалыыллырыгар ордук табыгастаах. Итиии линия быһыытынан тутуһабыт, кадрдарга түсөа оскуоланы тэрийэн үлэлэттибит. Опытпыт пропагандист И. И. Корнин оскуолата «Бүгүн иэстээччи—сарсыын агитатор, политинформатор, лектор» диэн лозуунан үлэлиир.

Үлэһиттэр критическай этиилэрин олохха киллэрии критиканы сайыннарар суолталаах. Биһиги партком холбоһуктаах мунньахтарыгар бирдиилээн да буоллар ыҥырыы түүнүллүөт түбэлтэлэрэ тахсыталыыллар, Маннык итэҕэстэри хатылаамыахха наада.

Г. Н. СИВЦЕВ, Мугудайдаабы цеховой партийнай тэриллэ секретарын солбуйаччы

Нэһилиэкнэ ыытыллар үлэлэри сүрүннээлиигэ биһиги партийнай тэриллэбит үлэ былаанын ымпыгар-чымпыгар тиийэ толкуйдаан, киэҥник, үлэ бары көрүҥнэрин хабан онороро улахан кемелээх. Партийнай тэриллэ, отделение совета, профсоюз месткома биригэ субэлэһэн үлэлиибит. Отделение управляющайа хаһаайыстыбаннай үлэҥэн эрэ дьарыктаммат, дьону иитиигэ быһаччы кыттар. Үлэһиттэри иитиигэ профсоюз месткома улахан кемону оҥорор. Нэһилиэкэ итинник колдегиальнай салалта үөскээһинэ үлэҕэ-хамнаска, общественнай олохха, дьону иитиигэ ордук табыгастаах.

Партийнай салалта күүһэ ыччаты кытта үлэҕэ сытар. Ыччат сыныаҥарыгар сөптөөх усулуобуйаны тэрийэр, кинилэр иллэҥ бириэмэлэрин кэдьүүстэхтик атаарыллыы ситиһэр буоллахха, эдэр дьон үлэҕэ нехтөөх буолаллар, үрдүк производственнай көрдөрүүлэри ситиһэллэр.

М. С. ЛЕОНТЬЕВА, Кытаанахтаабы цеховой партийнай тэриллэ секретара

Үлэ итэҕэстэрин арыйыыга, олору туоратыыга критиканы, бэйэни критикаланыыны сөптөөхтүк туруоруу үһүлүччү суолталаах. Биһиги тэриллэбитигэр ааспыт сыллаахха политическай үөрэҕи тэрийии мөлтөҕөр принципиальнай критика оноһуллубута. Итиии көннөрөр сыалтан орто звено кадрдарга түсөа оскуоланы тэрийэн үлэлэттибит. Опытпыт пропагандист И. И. Корнин оскуолата «Бүгүн иэстээччи—сарсыын агитатор, политинформатор, лектор» диэн лозуунан үлэлиир.

Үлэһиттэр критическай этиилэрин олохха киллэрии критиканы сайыннарар суолталаах. Биһиги тэриллэрин мунньахтарыгар кэпсиллэриттэн салайар үлэһиттэргэ туһаайан хаанын критическай этиилэр киирбиттэрин кэпсэтиэхтэр биллэрэр бэрээдэги ылыннаабыт.

Критина чопчу, аҥаардас деловой буолуутун синиһин—партийнай тэриллэр соруктара.

С. И. ТАРАСОВА, Дириҥ орто оскуолатыгаабы партийнай тэриллэ секретара

Үрдүкү партийнай органнар уураахтарын туһаат администрацияны кытта сүбэлэспэт, былаанныыр уонсай мунньах коруутугар киллэрэбит. Холобур, үөрэтии кабинетнай систематыгар киирии туһунан уураахты итинник тэрийэн аҥаардас партийнай мунньахха туруорбуппут. Аҥаас көрүүлэри, быһаччы көмөлөрү оҥорбуппут. Итиэр түмүктэриигэр математикаҕа, физикаҕа, нуучча, саха тылларыгар, черчениеҕа үчүгэй кабинеттар тэриллиннилэр. Ол үөрэх билии хаачыстыбатын үрдэтиигэ улаханнык көмөлөстө.

Уураах чопчу буолуута туолуутун хонтуруоллуурга ыаҥы биэрэр. Итинник принципиэ олоҕураммыт ССКП КК уонна ССРС Министрдэрин Советын «Уонсай үөрэх оскуолаларын үөрэнээчиларын үөрэтиини уонна кинилэри үлэҕэ бэлэмнэтиини салгыы туһунан» Уураахтарыгар сибээстээн оскуоланы бүтэрээччилэр үһүс ылыыстаах тракторист, электрик-чистовой ыаһын маастарын идэлэрин баһылыыларыгар сөптөөх кабинеттары тэрийэргэ быһаарбыппыт. Билигин туох оноһуллуохтаабын былаанныаан, совхоһу кытта дуогабардайан, үлэни саҕалаатыбыт.

x x x

Конференцияҕа итиннэ Субуруускай аатынан совхоз партномун секретара **К. Е. Ефимов**, Эрилик Эристин аатынан совхоз Хайахсыттаабы отделениетын партийнай тэриллэтин секретара **М. П. Филиппов**, ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйин солбуйаччы **И. Д. Неустроев** коллективтар үлэлэрин тэрийиигэ, сельсоветтар оруодларын үрдэтиигэ, политическай уонна хаһаайыстыбаннай үлэлэри табатык дьүөрэлээһиннэ этиилэри оҥордулар.

Конференцияҕа партийнай олох ленинскэй нуормаларын тутуһуута, салалта стилин, ньымаларын партийнай үлэ кэдьүүһүн үрдэтиигэ, салайар кадрдары сүүмэрдээһиигэ, аттаран туруоруута, партийнай мунньахтары ыытыы практиканы тупсарыыга, общественнай тэриллэлэр үлэлэрин дьүөрэлээһиннэриигэ, критиканы сайыннарыыга, уураахтар туолуулларын хонтуруоллаһыныга сүбэлэр бэриллиннилэр.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

КОМИ АССР. Вильберт салаатын культурнай комплекса сана Культура дьиэтигэр эбилиннэ. Маннык 400 миэстэлээх көрүр саала, курдуохтар ыаллыр гостиная бааллар.

СИММОККА: ыччат сирин кинигэни таптыыр ыччатарын кытары Коми АССР комсомолун бириэмийэтин лауреата, Сыктывкар поэта Альберт Вакеев көрсүһэр.

С. ГУБСКАЙ фотота, ССТА фотохрониката.

БЫЛААННАРЫ СИТИҺИИЛЭЭХТИК ТОЛОРУОХПУТ

Субуруускай аатынан совхоз социалистическай эбэһээтэлистибэтэ

Биһиги, Субуруускай аатынан совхоз рабочайдара, сулууспаалаахтара уонна инженериэй-техническай үлэһиттэрэ, ССКП КК ахсыныыстаабы (1977 с.) Пленумун уураахтарыгар уонна «Пятилетка үһүс сылын былааннарын толкуйдаан уонна аһара толорор иннин социалистическай куоталаһыыны тэнитэр итиннэ производство кэдьүүһүн, үлэ хаачыстыбатын үрдэтэр иннин охсуһуулуу күүһүрдэр туһунан» ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК Сурукторыгар эпиэттээн, 1978 сылга маннык үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтэлистибэни ылынабыт.

СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР

— баар сүөһүбүт ахсаанынан 263 ыанах сүөһүнү, итэ иннигэр 317 маҥар ыанаҕы эбэн туран, государственнай былааны ситиһиилээхтик толоруохпут;

— сылгы иитиитигэр уонна биэ ахсаанынан 1978 сыллааҕы былаанныын халбаҥа суох толоруохпут;

— эт оноһуутун 4329 центнергэ тиэрдиэхпит;

— үүт ыамын 13580 центнергэ тиэрдиэхпит уонна ааспыт сыллааҕы көрдөрүүнү 1890 центнериэн үрдэтиэхпит;

— ыанах сүөһүттэн торуоҕу ылыы ааспыт сыллааҕы сорудаҕын 247-нэн куоларыахпыт;

— үүтү государствоҕа туттарыыны 9970, эти атыылааһыны 4172 центнергэ тиэрдиэхпит;

— биирдии фуражнай ыанахтан сыл устата 1160 кг үүтү ылыахпыт;

— государствоҕа туттарыллар сүөһү 89 бырыһыанын ортоону үрдүнэн уойуулаабынан туттарыахпыт.

ХОНУУ ҮЛЭЛЭРИГЭР

— 1978 сылга ыһыы кэмэйин 1624 гектарга тиэрдиэхпит, ол иһиттэн 1200 гектарга туорахтаах культуралар, 225 гектарга АВМ-ка күөх ыһыыны, 14 гектарга теруттэриигэр астаах үүнээйиилэри ыһыахпыт;

— хас биирдии гектартан бурдук 9, хортуоппуй 90, силиэс культураларын 91, тэрдүгэр астаахтар 90 центнер үүнүүлэрин ылары ситиһиэхпит;

— пленочнай теплица туһалаах кэнни 3000 квадратнай метргэ тиэрдиэхпит уонна 180 центнер обуруот аһын государствоҕа туттарыахпыт;

— общественнай сүөһүтэ аҥаардас 6260 тонна дорохххой аһылыгы бэлэмнэхпит, сүмэһиннээх аһылыгы бэлэмнээһин сорудаҕын толоруохпут.

ТЕХНИКА ҮЛЭТИГЭР

— сыл устата хас биирдии трактор 1400 эталоннай гектар үлэни толоруоҕун, хас биирдии автомашина 35900 тонна километрдаах үлэни сөпторун ситиһиэхпит;

— 200 ыанахха ыыр аппараты, 200 сүөһүгэ уулуур системаны олохтуохпут;

— сүөһү иитиитин ыарахан үлэлэрин механизациялаһыныгы барыы наадалаах дьаһаллары ылыахпыт.

ТУТУУГА

— былаанныах тутуулары үрдүк хаачыстыбалаахтык ыытыахпыт уонна болдьохторугар үлэҕэ киллэртиэхпит, тутуу бэрэбинэтин соҕотоҕолаһыны уонна миэстэтигэр киллэриини 1978 сыл муус устар 20 күнүгэр диэри хаччыйыахпыт.

Эбэһээтэлистибэ партийнай тэриллэ уонсай мунньаҕынан бигэргэтиллибитэ.

Агитатордарга, политинформатордарга көмө

СОВХОЗТАР СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР 1978 сыл муус устар 1 күнүнээҕи

Совхозтар	Эт оноһуута (центнер) тыыннаах ыйаанынан				Үүт валовой ыамы (центнер)				Биир фуражнай ыанахтан ыанна (кг)			Үүтү государствоҕа атыылааһын (центнер)				Эти государствоҕа атыылааһын (центнер)			
	I кварт. былаана	Туолла	%	1977 с. ±	I кварт. былаана	Туолла	%	1977 с. ±	I кварт. былаана	Туолла	1977 с. ±	I кварт. былаана	Туолла	%	1977 с. ±	I кварт. былаана	Туолла	%	1977 с. ±
К. Маркс	1140	1376	120,7	−635	4750	5402	113,4	+460	192	218	+14	3490	3694	105,8	+475	1140	1214	106,5	+551
Субуруускай	524	954	182,1	—	1990	1848	92,9	+140	170	170	—	1450	1081	74,5	—	524	972	185,5	—
Э. Эристин	930	1177	126,5	+212	4410	5516	125,1	−682	257	299	−52	3260	3351	102,8	−794	930	1154	124,1	+194
„Чуораччы"	556	620	111,5	—	2490	1768	71,0	−229	170	113	—	1800	1009	56,0	—	556	603	108,4	—
Ор. үрдүнэн	3150	4127	131,0	+1247	13650	14534	106,5	−312	200	208	−9	10000	9135	91,3	−923	3150	3943	125,2	1134

Сааскы ыһыыга — үчүгэй бэлэми!

ОҢОРОРБУТ ӨССӨ ДА ЭЛБЭХ

Быйыл бөҕүнү отделение-быт 1050 гектарга туорахтаах культуралары, 200 гектарга эбэлэнкэни ыһыахтаах. Билигин турутуран сеяннэри төлөрү хааччыныбыт. Бу күннэргэ оту ыраастааһынтан А. М. Сидалищев салайаччылаах ааттаах ыһыалаах звено үлэлиир. Муус устар ортотун диэрэ олоччу ыраастаан бүтүөх.

Баһыыбаа хаары ыйгоктаһан быаланнан толорбуттар. Барыта 1200 гектарга хаар чинэтиллибэ, онтон ноһуому таһыыга бөлүгүн бирэ тракторы ууллаппыт. Уонсыйа 1000 тонна ноһуому ыһыы сыгыгар киллэрдибит. Минеральнай уоҕурдуулаан толору хааччыйан турабыт.

Сааскы ыһыыга үллэхтээх 6 сеялка, 8 МТЗ, 4 ДТ-75 трактордар ороҥуоннаахтэхтэр. Маныаха олохтоох СПТУ үөрэнээччилэрэ быстах үлэни саҕалаабыттара балачча буоллар. Отделение оттуттан уустары эмээн үлэлэтэр эрэбит.

Н. Е. Яковлев салайаччылаах үрдүк үүнүү звенота быйыл сааскы хорутуулуу 500 гектарга ыытыахтаах. Оны сүүрбүлэн күйүс сиэнэ ыабыт К-700 тракторбытынан хоруттараан быаланнаахпыт. Бу саҥа техниканы Е. В. Дьячковскай үлэлэтиэҕэ. Билигин звено рабочай быаланнан оҥоһуллан.

С. МАТВЕЕВ.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунньаҕы отделениетин управляющайа.

САҺАЛААТЫБЫТ

Субуруускай аатынан совхоз отделениелэригэр барыта холбоон 1540 гектарга сааскы ыһыы ыытыллыахтаах. Итиннэ 6 ДТ-75 уонна 20-чаҕа тиийэ МТЗ трактордар ууллаахтаахтэр. Билигин турутуран 5 ДТ-75 уонна 14 МТЗ трактордар ыһыы ууллаппыт сахсар кыахтааахтар диэххэ сөп. Бу күннэргэ «Сельхозтехника» холбоһуган бир ДТ-75 тракторы, баабыт мастерскойбутугар өссө ДТ-ны өрөмүөнгэ туруорабыт. Онон сааскы ыһыыга хамсатар техника өрөмүөнэ саҕаланна.

Хатылы отделениетыгар аналлаах площадка астаран, Д. Л. Попов салайаччылаах звено тыа хаһаайыстыбатын холбоонор массыыналарын өрөмүөнүүр. Киниилэр бу ыаҥа бөҕэ сеялка өрөмүөнүн бүтэриахтэхтэр. Оттон Соловьев отделениетыгар бадаҕыаннаабыт мараханы. Маны ыһыыга туттуллуохтаах ньуолы мараханы диска тиийбит. Оны арай лущильниктарынан солбуйарбыттыгар тиийэбит. Булууктарбыт эмиэ тиийбэттэр.

Техника өрөмүөнүн ордук саппаас чаастар тиийбэттэрэ атахтыыр. Маҥтаҕа дискалар, проводтар, о. д. а. чаастар хаптан даҕаны костубатэхтэр. Маныаха «Сельхозтехника» холбоһута күттүөнэхтэх комоҥу оҥорбот. Билигин «Сельхозтехникаттан» баара-суоҕа 40-са устуука булуук лемеҥня ыллыбыт, онтон атын саппаас чаастар хаһан кэлэллэрин холбоһук салаатата бэйэтэ даҕаны билбэт.

Е. НИКИФОРОВ,

кылаабынай инженер эбээһинэҕин толороччу.

БЫТААРЫЫ ТАҒЫСТА

«Чурапчы» совхоз Киндэйкитээҥи отделениетын сааскы ыһыыта кыра. Барыта 65 гектарга туорахтаах культуралары ыһыахтаахпыт уонна бир итинник сиргэ күөх ыһыыны ыытыахтаахпыт. Маныаха бэлэмнэнии үлэ молтох.

Баһыыбалар уруккулар оҥоһуктарын курдуктарын чаҕыйан эрэ да барыллыбат. Отделениебытыгар трактор тиийбэтинэн хаары чистээн олох даҕаны ыытылла илик. Ноһуому таһыыны бу күннэргэ саҥа саҕалаан эрэбит. Баһыыбаа бэрт кыра ноһуом киллэрилиннэ.

Ыһыы техникатын өрөмүөнүгэр бу күннэргэ иккі кайдыы туруордубут. Киниилэр тыа хаһаайыстыбатын холбоонор массыыналарын салбайыахтэрэ. Тракторлары быстах өрөмүөнньайыгар ураты ыһыыга анаан өрөмүөнньэйин ыытыллыбат.

Билигин турутуран Хатылы отделениетыттан кэлиэхтээх сиэмэбит миэстэҕэ аҕаллыбыт илик.

Сааскы ыһыыга бэлэмнэнии итэҕэйдэ курдук сиэрэ суох бытаарда.

М. ЛЕОНТЬЕВА,

сельсовет исполкомун председателэ.

ҮҮНҮҮНҮ САЛАЙЫЫ

Үүнүүнү салайыы саҥа суоттуур модела айылыыта. Программалааһын ыытыа сири оҥорооччулар үүгэ аҕыстарын уонна кэтүүлэрин туоратар. Иннаалаах түбэлтэҕэ (холбоһур, үсүлүөбүйа уларыйдаҕыта) суоттуур модель агроэкономическай дьаһаллар саамай табыгастаах кэмнэрин ыйан биэриэҕэ.

Бу ыыма аспыт сылдьаахха 800 тыс. гектарга туттуллубута уонна үүнүүнү, муус кыратын, балтараа төгүл үрдэтэрэ быһаарылларыгыт.

ССТА.

КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Ыһах төрөөтө		Ыһах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ньирэй		Ыһаҕы иск. сиэмэлээһин	
1977 с.	1976 с.	1977 с.	1978 с.	1977 с.	1978 с.	График	Туолла
882	966	72	46	44	26	404	360
244	302	31	99	14	51	188	86
871	850	26	41	21	14	336	191
394	620	91	86	78	50	193	75
22391	**2738**	**220**	**272**	**157**	**141**	**1121**	**712**

Государственнай статистика ороҥуоннааҕы инспектурата.

Үлэһит киһи сыралаах

ЧАКЫР. Гараж таҕыннаабы кыраныай дьиэҕэ сарсыарда эрдэттэн кэлиилэрбэрэ үчүгэй. Шоферлар, трактористар алдьаммыт чаастары оҥорторо олгох уҥуох-котон тахсаллар.

Маннык дьоҥо-сүрэхтэ ебүүкэн Сенябыт диэн таптаан аттыгар киһилэрэ ууллаллар. Семен Александрович Филатов совхоз маниэҕэ отделениетыгар «вершиненнан» аҥыс ыраах ыраах ууллаллар. Киниэ туһан-табан гуру оҥорбута барыта хаачыстыбалаах, доҕо-тара буоларыгар хыҥнар. Киниэ бу күннэргэ мөҥүмэ туттуллар массыыналары оҥорбуттар.

И. ЛЕБЕДЕВ.

СНИМОККА: С. А. Филатов иҥэрдиилэ баланнар.

Автор фотото.

ЫБСЛКС 60 сылын керсе

Биир, иллээх кэргэнгэ

2. Тимир суол станциятыгар

БЕРКАКИТ — билигинтэ Аччыгый БАМ бутарык станцията, иккі саастаах рабочай бөҕүөлэк. Манна түөрт тутар-таҥар поезд (ТТП) базаланар, дойду араас муниуктарыттан кэлэн түөрт агар тыһыынча киһи олорор.

Поссовет исполкомун председателэ Анатолий Никитич Алексеев кэпсиринэн, Совет 25 депутатын ортотугар 7 национальностар представителлэрэ, ол иһигэр 4 саха баалар. Манна «Кузбасс» идэтийбит тутар-таҥар поезд, «Саха сирин комсомолеһа» тутар этэрээт курдук бастыҥ коллективтар холобурга, хоҥор хоноһоҕо, сылдьар ыалдьыкка кэрэ кэпсээннэрэ сылдьаллар.

Биһиги республикабыт ыыппыт комсомолецтарын туһунан ыйыталастахха, Беркакиккa бэрт сэргэхтик истэллэр. «Суол да, дьиэ-уот да тутуутугар үчүгэйдик үлэлиллэр, общественнай олоххо активнайдык кытталлар» диэн кэпсиллэр.

596 №-дээх тутар-таҥар поездка — «Саха сирин комсомолеһа» этэрээт бир бастыҥ үлэ коллектива. Киниэн Алексей Иванченко салайар. Комсордаа соторутааҕыта Ленинскэй комсомол биригэмнийэтин лауреатын үрдүк аатын ылбыт Анатолий Павлов. Бу — хайыы-үйэ сиппит-хоппут, ЫБСЛКС КК Үлэ албан аатын кинигэтигэр киирбит, Улуу Октябрь 60 сылга туолуутугар Саха сирин комсомола ССКП Киин Комитетыгар рапорыгар, Беркакиккa бастаны поезд калинтинэн сибээстээн таб. Л. И. Брежневкэ Эҥэрдэ телеграммаҕа иллии баттэһар үрдүк оноэскэ тиксибит коллектив.

ЭТЭРЭЭТ байыастара барыы даҕаны манна бигэтик пропискаламмыт дьон. Киниилэр ТТП 83 чилиэннээх комсомольскай тэриллэтин ядротуттан буолбуттар. Нуучча Владимир Каркавин аастыт күнүн Москваҕа социалистическай куоталаһыы ыыайыылаахтарын слетугар кыттыбыт, үлэлии-уолдьуйа үөрэнэн институту бүтэрэн эрэр. Саха Алексей Макаров Улуу Октябрь 60 сылга туолуутунан сибээстээн «Аврора» крейсер таһыгар хаартыскаҕа түһэр сырдабы ылбыт. Эбэҥэ торуттээх Владимир Тарасуукин производствоҕа эрэ буолбакка, общественнай үлэҕэ биллэрэстэр активист, таланнаах художник. Володя Аччыгый БАМ-ка саамай стаахтаахтара, 1974 сылга ыраах хоту оройуонтан кэлэн бастаан болуотуньуктаабыт, онтон суолга монтер идэтин бастыыбыт. Киниэн олоҕун дьолун мантан булбут — Калужскай уобаластан сылдьар нуучча кыыһын кэргэн ылбыт. Билигин интернациональнай дьиэкэргэн баһылыга, иккі оҕо аҕата.

Уолаттар, манна этэллэрин курдук барыа да малдьыастар эбит. Билигин кириэдэр, суол монтердара, Оборчо диэн разъезд тутуутугар уонна Беркакиттан баттэх тимир ыллык уурууттугар үлэлиллэр.

«Саха сирин эдэр саҥа» этэрээт аны алта хонутуттан, муус устар 12 күнүгэр, бир сааһын туолуоҕа. Кырдьык да эдэр коллектив. Ол эрдэ-эрдэ 595 №-дээх ТТП бу подразделениетын Беркакиккa диэн бастыҥынан билиналлар. Билигин манна сүүрбэттэн тахсаллар. Барыа бөҕүөлэк ыйыгар капитальнай тутуута үлэлиллэр. Тутар-таҥар поезд манна олохсуйбута бир эрэ сылтан ораут. Ити кылгас кэм иҥигэр киин эдэр тутааччыларын клиниэрэнэн уонунан социальнай-культурнай объектар, олорор дьиэлэр үлэҕэ киллэриллибиттэр.

— Бөҕүөлэк арҕаа оттук олоччутун биһиги тутан эрэбит, — диэн кэпсиир ТТП начальникын солбуйаччы Анатолий Архипович Бекетов. — Оҥорбуппут хайыы-үйэ эбээтэ. Тута да турар объектарбыт аҕыйаҕа суохтар.

КЫРДЬЫГА да оннук. Аҥардас коммунист Анатолий Шишкин бригэдэтэ 100 миэстэлээх детсады, 120 миэстэлээх, иҥигэр спортивнай саалалаах уопсайы уонна иккі эбэх квартиралаах олорор дьиэни тэҥнэ тута сылдьар.

Этэрээт сорох байыастарын кэрдөөн саҥа тутулла турар детсадка тиийэбит. Дьиэ ис оттугэр маҥыаан, фанераннан кэргэтэр үлэлэри толоро сылдьааччылартан бирдэстэрин көрсөн тохтуубут. Киин Николай Яковлев диэн эбит. Дорооболо-боот уонна Чурапчыттан сылдьарбытын истээт, киһибит мичээрдиин тустэ уонна «Мин эмиэ Чурапчыбын» диэн оҕуста. Сылаҥ орто оскуолатын бүтэрэн баран совхоҕуттан рабочайдаабыт, иккі сыл Советскай Армияҕа сулууспалаабыт, онтон эмиэ совхозка тутууга үлэлээбит. Манна кэлбитэ балачча буолбут, үһүс разрядтаах болуотуньук идэтин ылбыт, хас да объекты тутуспут. Бу детсад дьиэтин бүтэрэллэрэ чугаһаабыт. «Сардаана» диэн аттыыра сахалар этии киллэрбиттэрин ылыммыттар. Манна эмиэ хас да омук представителлэрэ — нууччалар, украинецтар, казах, саха, о. д. а. түмсэн үөрэ-кото хардарыта комолосуйан үлэлиллэр эбит.

БЫЛААН ДА, хаачыстыба да иҥин охсуһуу бөдөҥ аҕай сирэ буолла. Сылаас буоллун, кырасаанар тоҥмотуннар диэн ититэр система алын турбаларын мүоста аннынан тангыттар, Дьиэ ис оттугэр маҥы ыраастаан эрбээн, быһан-отон, аалан, уокка кэриэрдэн, лактаан судургу эрээри олус ис кэтирбэхтик киэргэтэн оҥорбуттар. Николай таран ылбыт идэтин сөбүлүүрүн, аастыт күнүн НАМ-тан 300 киһилээх болоххо кирсэн «Доҕордоһуу поһыынан» быраастыы Болгарияҕа уонна Румынияҕа экскурсияҕа сылдьыыбытын кэпсиир. Уол иллэҥ бириэмэтигэр спордунан дьарыктанар уонна Иркутскайдааҕы политехническай институт бэлэмнээнин курсугар үөрэнэр эбит.

Эмиэ биһиги оройуоммутуттан тиийэн үлэлии сылдьар Алексей Алнитсвы уонна Павел Синцевы атын объекта көрүстүбүт. Уолаттар идэлэрин үчүгэйдик баһылаабыттар, бастыҥнар ахсаанньыгар — «Баистройпуть» управление Бочуотунай грамотата, хайҕал суруктар, иллэҥ кэмнэриэр хайыһардыыллар, бөҕүөлэк культурнай олоҕор кытталлар.

Былааннарын туһунан ыйыталаспыкка:

— Сөбүлэстибит. Үлэлии туһэрбит буолуо. Уолаттар тоҕо кэлбэттэрий? Манна сэргэх, олоруохха, үлэлиэххэ үчүгэй дойду, — дэһэллэр.

Оны истэн олорон, комсомольскай комитеттарын секретара Анастасия Павлова:

— Бастаан кэлдэхитинэ саларча курдук этибит. Сорохтор саҥа сир усулуобуйатын, бастакы ыарахаттары тулуйбакка тоннубуттэрэ. Саамай эрдэхтэр, эрэллэхтэр хаалан сылдьаллар. Ити «кэллиннэр» диэн илдьиттиллэрэ саамай сөп. Саха сирэ киэҥ, оройуон ахсыттан биирдии да комсомолец эбии кэлэр, үчүгэй буолуо этэ, — диэн эбэн биэрэр.

Кырдьык даҕаны, бастакы ыарахаттары тулуйбатахтар баалар эбит. Ол эрээри ол бастах кучмэҕэйдэри өнисоҕор кыргыттар туораабыттар. Верхоянскайтан торуттээх Елена Тартыева, Мархаттан иэдбит Елизавета Наумова билигин бэртээхэй штукатурдармалардар, коллективнай киэн туттар дьоно. Оттон киниилэр дьоҥоҥнорэ Мира Матвеева манна кэргэннэммит: Иркутскай уобалас уола, автоколонна шофера Сурановы кытта олоҕун холбообут.

БЫҺАТА, дьоҕурдаах, дьулуурдаах, олоххо активнай позициялаах эдэр дьонго БАМ саамай дьоҕорэлээх тутуу. Комсомольскай секретарь Анастасия Павлова — идэтинэн тутуу инженера, манна ТТП кылаабынай инженерин солбуйаччы, куорат Советын депутата, ЫБСЛКС горкомун чилиэнэ, ыччаттар эйэҕэс табаарыстара, ытыктыыр салайаччылара. Этэрээт командира Валерий Фомин эмиэ инженер, чулуу спортсмен, наҥнайгы разрядтаах саахыматчыт. Киин бөл гроссмейстер Виктор Корчнойу «бүдүрүллүттээҕин», «хоруйосканы куустарбыттаабын» уолаттар киэн туттан кэпсиллэр. Оттон комиссардаа Семен Михайлов бэртээхэй болуотуньук, комсомол горкомун бюротун чилиэнэ.

Көстөрүн курдук, биирдэн бир бэрт. Саха комсомолыта эрэнэн-итээйэн ыыппыт ыччаттара диэх курдук. Итинник да буолан бу бөҕүлээх эйэбэрэ ордуута баһылаан, Аччыгый БАМ айаныгар ыаллан эрдэҕэ.

А. ЧИЧИГИНАРОВ.

(Салаатыта бөлүөгүнэ).

Аадаарчы хаһыат суруйуутун сэҥээрэр

СЭЛИЭННЬЭБИТ КИЭРКЭЙЭ ТУРДУН

Учуутал, поэт Алексей Бродников ороҕуоннааҕы хаһыанна бэчэкэтэннит суругун астына аахыппыт, долгуйбутум. Онуоха бэйиэ сорох, саныаларбын хоолбуохпун бэлиэтиибин.

Биһиги салаанньэбит хаһан эрэ куох ааллай кырыстааҕа, дьиэлэр куох тыа быыһыгар саһан тураллара, саасха халаан уута кэлэр-барар сирдэҕэ. Оттон кэлин 20 сылга итии дьиэни көстүүлэр биһи дьиэлэриэр тына хоҥнилэр. Билигин бадараанныах уулуссалары, хаһыалыбыт суоллары кэрэбут. Итиэннэ олохтоохтор хараасталлар, оттон сылдьар маалдыт, хонор хоноҕо баркинир эрэ буолан барда. Дьиэлэриэн, сатаан дьаһаныахха, биһиги салаанньэбиттэн ордук оҥоророо, туспаларга тоҕоостоох сир аҕыйах дии саныыбын. Онуоха үп, техника, оҥоорор тэриллэ, олохтоох иэйилэннэҕэ, кэрэҕэ-үтүөҕэ тардыһар ыччат, көҕүлүөх, тэрийиэх сельсовет суох буолбатахтар эбээт. Итиэннэ барытыа таба туһаннахха, кэскиллээхтик, былаанныахтык тэриллиэхтэр олорор уонна үлэлиир бөһүөлэктэрин туспарар кыах баар.

СУОЛЛАРЫ, УУЛУССАЛАРЫ ХАСТАРЫМЫАХХА

Ороҕуон кинигэр түөрт солоохуннаах суоллар маалы уу хонор, тоҥноро иэн куорэ-лаҥкы түһэр сирдэахтэр. Итэ суол ыытыллыр бульдозерынан хастаран баран уу аһар сиргэ оҥорботтоон буолар. Тотторуттун, техника түһэ сылдьар тына иҥнэрэ оҥоробут. Ол сирдэргэ уһуннук уу хонон дүөдэлэр үөскээтилэр. Ньэдьилигэ киириигэ сайын оҕолор сөтүөлүүр кэлүкэлэрэ баар буолла. Сылдьыҥа тахсар суол тэрдүгэр, лесопункт хонтуоратын утаатыгар, куораттыар суоллэн арҕаанан быһа киириигэ, икки суол киириэстин аһыытыгар, дүөдэлэр үөскээн эрэллэр. Итиэннэ куурдар дьаһаллар баччаанньа диэри ылылла иликтэр. Кини суолбутугар, гостиница аппатыгар, уулу аһарар муоста атын сиргэ оҥоһуллан хаалан, уу слохсуйан суол тостор.

Итинник мэһэйдэр баар буолаллар автомашиналар кыра суоллаттан, тыаны быыһыттан тумнан сылдьаллар. Аны ол тыа быыһыгаҕы суоллар барылара хаһыаннылар. Абаһыыллаахха иҥнэ быһа киирбэт буолла. Маҕаайыттан Чапчаевскайдаан диэри ыытыллыбыт суоллар тумулугар быһа киирэр суол диринник хаһыылыына, икки сиринэн тоҕунна. Гостиница иннинэн чаранга тахсар суолунан туох да сылдьыбат буолта ыраатта. «Якутсовхозстрой» объектарын таһынан сылдьар суол хаһыллан хаалла, Октябрьскай уулусса бүтүүтэ, тыа быыһа туох да аатаах сылдьыбат буолла.

Салаанньэ уулуссалара көтөхтөрүү, хаанаовлаабыан, тэҥнэһиэн суоҕуттан эмиэ итинник туруктаахтар. Саҥа үөскэбит кварталларга массыына сылдьыытын хаачыйароыт оннугар, үүс мэһэйдэри оҥороолуут. Холобур, народнай театр тимир күрүөтэ массыыраны хаһан да киллэрбэт. Итиннин мэһэйдэр саҥа кварталлар сорох олорор дьиэлэриэр эмиэ баалаар. Икки сылларыгыт эрэ Госбанк тумулуттан буоруу астарыллыбыта да, көннөрүллүбэкка таах хаалла. Уулуссалары мэһэйдэр тутуулары, олбуордары оҥоруу, остуолбалары туруоруу үүс. Ярославскайынан арҕаа өаска тахсар уулусса суох буолла. Миитэрскэй аллаайыгар киириигэ суол хаб эрэтэтуган уот аппернай остуолбата туруорулунна. Ардыгар сельсоветтан көҥүлэ суох олохтоохтор уулуссаларга араас мэһэйдэри соруйан оҥортуулларр. Ол түмүгүр, ордук сайыҥны камыэ, саҥа кварталларга уот баһаара буолар түбэлтэтигэр сорох дьиэлэргэ баһаарыынай массыына чугаһыыр кыаҕа суох. Уулуссалары оҥоророго үрдүк сирдэри уу тохтообот тына ыарахан грейдериэн эбэтэр хамсыыр быһахтаах бульдозерынан диринник хастарыахха, уу тохтуур сирдэрин хаһаабатын диринэтиэхэ уонна буоруу куттарыахха наада.

Райсовет исполкома үп кэрэн Карл Маркс аатынан уулуссаны реконструкциялыыр документацияны оҥорторон биэрбитэ ыраатта. Бу үлэни толороччу бэдэрэччиэннэн «Якутмелиоводстрой» ПМК-та буолбута. Ол гынан баран баччаанньа диэри туох да үлэни ыытпата.

Уулуссалары туспаран оҥоруулаах тиҥ буор наада буоларын аҕаарсуоттан көрүөххэ уонна кинини бинир сиргэн кинилэн тиэйиини олохтуур наадалаах. Уу тохтуур сорох сирдэрин байҕаларын буордарынан томтотуу үлэтин ыытыахха. Стадион иннинэ киирэр хаар уутун коммунальнай үрүйэтинэн сүүрүгүр дьаһалы ылыахха. Ол иннитэн итэ үрүйэни бульдозерынан диринатиэхха наада.

Биһиги уулуссалары туспаран оҥоруулаах уонна тэҥнэһиннэ үөр олус кыраны коробут дии саныыбын. Кэнниэн түөрт сылга бу үлэҕэ баара-суоҕа 33470 солкуобай бэриллибэ. Бу кыра. Коммунальнай предприятиелар уонна туспаран оҥоруу комбинатын өрөмүөннүүр группата ыытар үлэтин хаачыстыбата мөлтөх. Ол түмүгэр сыл аайы муостаалары капитальнай өрөмүөнэһиэн ыытыллыр. Кэлин биэс сылга анардас муостаалары өрөмүөннэһиннэ 50-са таһыынча солк. үп ороскуоттаах. Онон иннинэ оттуур суолу оҥоруулаах уонна уулуссалары туспарыыга сүрүн болҕомтоҥ ууруохха, маныаха үүс үбү коруохха.

КҮӨХ ЗОНАНЫ ХАРЫСТЫАХХА

Нуорма быһыытынан бинир киһиэхэ 32 квадратаай метр наанаах куох зона баар буолуохтаах. Урут биһиги салаанньэбит тыа быыһыгар одороро. Оттон билигин итэ куох суугуммут хатан-иҥнэн иһэр, онуу тэҥэ үгүстүк техниканан үлүү табаасталлар. Онон куох зонаны харыстыыр быһаарылаах дьаһаллар ылыллыахтаах тустаахтар.

Тэриллэрэ тастарыгар, ыаллар уһаайбаларыгар маны олордуулуу былаанныахтык ыытыахха наада. Олоруу күрүөлүөххэ, штакетниктарыгаан эргийиэххэ, көрүүнү-истиини утумнаахтык ыытыахха наада. Саасхы коҕердуулуу мам мйыгар ыытар соп. Сиэ коҕоро ылык мас атын сиргэ костобуна балачча тулуйумтуо буолар.

Улахан коллективтарга чугастарыныаҕы тыаны сыһыартыахха наада. Кинилэр итиэннэ ыраастыыр, күрүөлүүр уонна харыстыыр дьаһаллары ылыах тустаахтар. Оччоҕуна куох зонаны харыстааһынга коллективтар уонна кинилэр үлэлиттэрин интэриэстэрэ улаатыа этэ. Кэлин түөрт сылга барыта 7688 солк. штакетник тутулунна да, туох даҕаны кэдьүүҥ биэрбэтэ. Салаанньэҕэ харыйаны олордуулуу күүсэ ыытарыахха.

Мин бу сорох саныаларбын Чурапчы сельсовет исполкома үөрэтэн көрөрүгэр уонна олоххо киллэриигэр баҕарабын.

А. ЗАХАРОВ,
Чурапчы салаанньэтин олохтоох.

ФОТОЭТЮД

Гоҥуттар томороон тыаны ылаах үөдүн кыһын кыйдаан, иннэҥэ сыалыт. Иҥэ сир иэнэ ирэн, кулумчуйа кунньэх, уруу-котуу арыстыгыс, маалы ыраас, маалы сылаас күүгүлэх күлбү саас барахсан иһэр. Кини саалаан кэлиэхтэн киэ барыта уҥа көрсөр. Ол эрэгэ ааҕа-аймаҥнаах ордук сандаараастан сүрэҕэ көтөрүллэр, саныаҕа көмүр своз буолуо. Итиэннэ эмиэ бу снимокпутан уулуссаҕа ааныыр сылдьар кырачаанныары көрдөхтүтүнэ оссо итэҕэйиэхтиит.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Рабселькордар слеттарын көрсө

ӨССӨ ЭЛБЭҔИ КҮҮТЭБИТ

Ороҕуоммут хаһыатыгар ааптар идэлээх дьон суруйаллар. Кинилэр ахсааннара сыл аайы үүнэн иһэрэ кэрэхсэбиллээх.

Аҥыйах сылтан баттах «Саҥа олоххо» «Д. Эверстов» диэн илин баттаһыныаах спорт, культура, норуот үөрэдиитин боппуруоспарыгар, производство бастыҥнарын туспарыан хомсоҕой тылларахчэтээх, киһини сэргэлэтэр ис хоһоонноох ыстатыйалар улам забахтык бэчэкэтэнэр буоллулар. Итэ айыныылар авторларын ороҕуоҥа үүстэр, ордук спортсменнар, биилэр буолуохтаахтар.

Дима оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар спордунан ымсыыгыйан дьарыктанара. Кини ааптар ыра да, улахан да курахтаһыларгэ хоҕоммохтообут киһи. Калин ордук таттаран уонна ордук ситиһиилэхтин национальнай ыстаныыларынан эрчиллэр буолбута. Республикаҕа ахах оонньуулардыын таптаччылар Саха АССР спордун мастарын Дмитрий Эверстов аатын баҕа үчүгэйдик билэллэр. Кини таптыыр көрүгэр пахчы барыннилэрэх да буолан уонтан тахса сыл устата ааптар түһүлгэларгэ эриэдэхси (стабильнай) кордоруулары ситиһэр, ороҕуоҥ, ону аайан республиканы спортивнай чэпкин дэбэхтин уонна достойнайдык комускэбитэ.

Спорду сэргэ уол кыра саһыттан торообут гоҥут тылын эгин-эгэлгэ алыптаах кистэлэҥнэригэр таттараҕа, ол таабырыннары таайыан, билиэн баҕарара. Кини итэ баҕа санаатынан салайтаран, оскуоланы бүтэрэн баран, Саха государственнай университетын историйа уонна тылы факультетын саха тылыгар уонна литературатыгар отделениетыгар үөрэнэ киирбитэ, тыа уонна литература сокуоннарын сыралаҕан үөрэппитэ. Быыһыгар бэйэтэ суруйааччылар, поэттар айымныыларын ыытара, хаһыанна да дьоҕус бөлүөтэһиннэрин суруйталыыр буолуталаабыта.

Үрдүк үөрэхтээх, киэҥ билиилээх специалист билигин дойдутугар, Хайахсыжна, саха тылын уонна литературатын учуутаныан үлэлиир.

Эдэр учуутал, спортсмен, активнай рабселькор бүгүн күүгэйдэр күнүгэр сылдьар. Кинилэр биһиги хаһыаппыт аҕаааччылара оссо алгыы, үчүгэйдик күүтэллэр. Итэ—сиэрдээх эрэл.

С. ПОПОВ.

Спорт — *Спорт*

ВАСЯБЫТ МАЛАДЬЫАС

Саасхы каникул күннэригэр Якутскайга үөрэ хааччылар республикатааҕы XVII спартаниодаларын программатынан хайыһарта зоналарынан (кинин уонна илиниги) күрэхтэһии ыытылынна.

Биһиги ороҕомуут хамаандата кинин зонаҕа киириэстэ. Маина Алдан, Мэҥэ-Хаҥалас, Нерюҥҥэ, Алексеевскай, Амма уонна Нам ороҕуоннарын эдэр спортсменнара кытыннылар. Барыта 150 оҕо хайыһар суолугар таҕыста.

Ороҕуон хамаандатыгар Кытаанах орто оскуолатыттан Саха АССР үтүөлэах тренера И. Н. Попов үөрэнэ-ит-эрчийбит оҕолоро: республика былырыыннааҕы чемпиона Вася Барашков, каскилээх хаһыһардьыт, тар Коля Скрябин, Коля Попов, Лина Макарова, Лариса Скрябина, Чураанчыттан Лена Посельская, Надя Барахсанова, Хатыҥыттан Миша Хоютанов, Аҕаҕартан Слава Тимофеев киирэннэр, болаччча үчүгэй түмүгү ситистилэр.

Бастакы күн кыргыттар 3 км сүүрүүлэр. Бу дистанцияҕа илиниги зонаттан Наташа Иванова (Уус-Алдан) 14,13 мүн. кэмэн бастаата. Иккис күн 5 км сүүрүүгэ эмиэ УусАлдан кыргыттара аатырдылар—ус биринстэх миэстэни бэйэлэрэ үллэһиннилэр.

Уолаттарга 5 уонна 10 км биһиги уолбут ВАСЯ БАРАШКОВ кинин да иккигэр түөрбөтэ. Онон кини аҥа республика 4 тогуллаах чемпионун аатын сүгэр. Оттон Коля Скрябин 10 км-та кинин зона үһүс призера буолла. Кыргыттарбыттан Лина Макарова 5 км-та зонатыгар эмиэ үһүс миэстэлэнэ.

Уолаттар 4х5 км эстафеталарыгар Миша Хоютанов, Коля Скрябин, Слава Тимофеев уонна Вася Барашков саставтаах биһиги хамаандабыт зона чемпионун аатын ылла. Маныаха уолаттар Алдан курдук хайыһарга анаалаах оҕо-спортивнай оскуолаалаах ороҕуот хамаандатын кэнниэригэр хаалдарбыттарын чорботон бэлэхтэххэ наада.

Үс күннээх күрэхтэһии түмүгүнэн кинин зона кыайыылаахтарынан алданнар, иккиэннэ биһиги ороҕуоҥ, үһүөннэ эмиэ-хаҥаластар тэхсэннэр, эйиэ финалҕа республика атын зоналарын кыайыылаахтарын ыытта күөн көрсөр быраабы таныллар.

Хамаандабыт уолаттара бары улахан дьоҥҥо I, кыргыттарбыт II разряд нормаларын толоруоттулар.

П. БАРАХСАНОВ,
хамаанда представителэ.

Хаһыат активын иститигэр

Муус устар 11 күнүгэр, онтуоруниьукка, сарсыарда 10 чаастан ССКП райкомун мунньахтыыр саалатыгар ороҕуон рабочай уонна сельскэй корреспонденнарын бэйиэ слета ыытылларр.

Слекка **«ССКП XXV съөһин уураахтарын, онуо пятилетка сорудахтарын ситиһиилэхтик толоруурга ороҕуоннааҕы хаһыат оруолун үрдэтин, рабселькордар активностарын сайыннарыы сорунтарын туһунан»** боппуруос дьүүллэһиллэр.

Дакылаатчыт—ССКП райкомун иккис секретара таа, М. Е. Пермяков.

ЫЫТЫРЫЛЛАЛЛАР: маҥнайгы сүһүөх уонна сыахтааҕы партийнай тэриллэлэр секретардара, профсоюстар райкомнарын председателлэрэ, рабочай уонна сельскэй корреспонденнар, эркин хаһыаттарын редакторлара.

ССКП райкомун отдела.
«Саҥа олох» редакцията.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Эт-үүт комбината Новосибирскайааҕы үөрэх комбинатыгар котельнай установка машинистарын бэлэмнии 4 ыйдаах курска үөрэнээччилэри ылар. Үөрэх бастаҕан ыйын 1 күнүттэн саҕаланар.
АДМИНИСТРАЦИЯ.

ССКП райкома, райсовет исполкома РСФСР уонна Саха АССР оскуолаларын үтүөлэах учуутальыгар П. А. Старостиҥҥа, кини кэргэнигэр В. А. Барашковаҕа таптыыр кыыстара

СТАРОСТИНА Мирэ Петровна

соҕумардык өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Районо, профсоюз райкома, эмп холбоһута, Карл Маркс аатынан совхоз салаатата, Одьуулуун сельсоветын исполкома, отделение, оскуола коллективтара

СТАРОСТИНА Мирэ Петровна

соҕумардык өлбүтүнэн көрөппүттэриигэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын биллэрэллэр.

«Чурапчы» совхоз дирекцията, парткома, профсоюз рабочкома, Сылан отделениетын совета, партийнай тэриллэтэ ыыстабыынай ветврач К. В. Ермолаевааҕа кини эдьиийэ

СЛЕПЦОВА Варвара Ивановна

уһун марахан ыарыыттан өлбүтүнэн кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с., Карл Маркс уул., ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91-495, уопсай — 91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 усл. печ. лист.
№ ЗАКАЗА 41

ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ.
с Чурапча, ул. К. Маркса, 12.
Тираж 2946